

Βυζαντινών Πολεμικά: Τα οχυρωματικά έργα (κάστρα, οχυρά, πύργοι)

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Τοιχογραφία. Π.Γ.Δ.Μ., Στάρο Ναγκορίτσινο, Ναός Αγίου Γεωργίου,
Αναπαράσταση κάστρου.

(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

Η τείχιση των πόλεων αποτέλεσε βασικό μέλημα της αυτοκρατορικής διοίκησης, όπως φαίνεται και από το σχέδιο του Ιουστινιανού να τειχίσει πολλές πόλεις και να ενισχύσει με οχυρώσεις αρκετά ειδικής σημασίας στρατηγικά σημεία.

Οι φυσικές καταστροφές και επιδημίες, σε συνδυασμό με την πολιτική και οικονομική ύφεση που επικράτησε βαθμιαία από τα τέλη του 4ου αιώνα, επέφεραν σημαντικές αλλαγές στη μορφή των πόλεων, καθώς κάποιες πόλεις εγκαταλείφθηκαν, άλλες συρρικνώθηκαν σε μέγεθος και πληθυσμό, ενώ νέες πόλεις ιδρύθηκαν σε δυσπρόσιτες περιοχές με κύριο στόχο την παροχή ασφάλειας στους κατοίκους τους.

Βασικός στόχος των οχυρώσεων ήταν η απόκρουση των επιθέσεων με τη

δημιουργία μεγάλων εμποδίων, που αναπτύσσονταν το ένα μετά το άλλο για την εξασφάλιση της άμυνας.

Ψηφιδωτό. Τουρκία, Κωνσταντινούπολη, Μονή της Χώρας,
Αναπαράσταση πόλης.
(© Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

Ο αριθμός και το ύψος των τειχών, το σχήμα και η μορφή των πύργων, ο αριθμός και ο τρόπος φύλαξης των πυλών καθορίζονταν από τη διαμόρφωση του εδάφους, τις εξελίξεις στην πολεμική τέχνη και τις εκάστοτε οικονομικές και οικοδομικές δυνατότητες.

Τα τείχη αποτελούνταν κατά κανόνα από πύργους, που είχαν δύο ή περισσότερα επίπεδα, από την κορυφή των οποίων οι αμυνόμενοι επιτίθονταν στον εχθρό, και από μεταπύργια, ψηλούς τοίχους με αρκετό πάχος για να αντέχουν τις επιθέσεις. Μπροστά από τα τείχη των πόλεων που βρίσκονταν σε πεδινά εδάφη κτιζόταν ένα χαμηλότερο τείχος, με πύργους κατά διαστήματα, και μπροστά του υπήρχε η τάφρος, που γέμιζε με νερό και λειτουργούσε ως μια πρώτη γραμμή ανάσχεσης του εχθρού.

Ψηφιδωτό. Τουρκία, Κωνσταντινούπολη, Μονή της Χώρας, Αναπαράσταση Βυζαντινού Κάστρου.
(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

Στο ψηλότερο σημείο του οικισμού βρισκόταν η ακρόπολη, που, έχοντας ιδιαίτερο τείχος για αμυντική αυτονομία, αποτελούσε το τελικό καταφύγιο των αμυνομένων και φιλοξενούσε την έδρα της εκκλησιαστικής ιεραρχίας και της στρατιωτικής διοίκησης. Ήδη από τα χρόνια του Ιουστινιανού ένα ενδιάμεσο τείχος χώριζε την πόλη στα δύο, εξασφαλίζοντας έτσι μια επιπλέον γραμμή άμυνας. Οι πύλες, που άνοιγαν με την ανατολή του ήλιου και έκλειναν με τη δύση του, ιδρύονταν στα πιο ευπαθή σημεία της οχύρωσης, γι' αυτό ήταν λίγες σε αριθμό.

Εξαιρετικό αμυντικό έργο αποτελεί η τείχιση της **Κωνσταντινούπολης**, που αποτέλεσε το πρότυπο για την οχύρωση των βυζαντινών πόλεων. Ενδεικτικό είναι ότι το τείχος της άντεξε για περισσότερο από χίλια χρόνια στην πολιορκία των Οθωμανών.

Τοιχογραφία. Βουλγαρία, Μονή Κρεμίκοβτσι, Αναπαράσταση
βυζαντινού κάστρου.

(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

Τέλος, τα φρούρια και οι πύργοι ήταν οχυρωματικά έργα που, όπως οι πόλεις-κάστρα, ακολουθούσαν τη λογική των διαδοχικών γραμμών άμυνας. Σκοπός τους ήταν ο έλεγχος στρατηγικών θέσεων και περασμάτων, η άμυνα των ευρύτερων γεωγραφικών περιοχών, αλλά και η αποθήκευση της αγροτικής παραγωγής, η παροχή στέγης στον τοπικό άρχοντα και η παροχή καταφυγίου για τους κατοίκους σε περιόδους κινδύνου.

Πηγή: exploringbyzantium.gr